

СТАНОВИЩЕ

Относно: Дисертационен труд и автореферат към него на тема: „Стратегии и модели за формиране и реализация на държавната политика за иноватизация на социално-икономическото развитие“, представени от Славомира Бялоблodsка във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

I. За обекта и предмета на изследването.

Дисертационният труд и съпровождащият го автореферат разглеждат проблеми и актуални задачи, за които съществува обществено предчувствие, че нещата не са наред. Причините за недоволство са разнообразни. Те са много специфични за всяка страна (в разглеждания случай Руската федерация), но имат и общи корени – провалите и/или недостатъчната управленческа ефикасност и ефективност на икономическите и политическите системи. Онези част от тях, която отговаря за нововъведенията (иновациите), за изграждането (формирането) и реализацията на държавната политика са фундаментално изостанали от технологичния напредък и тенденциите в света. За съжаление този извод е валиден за много държави, както посочват Аарон Аджемоглу и Джеймс А. Робинсън. Руската федерация и източноевропейските страни не са изключение, а по-скоро класически пример за подобно системно изоставане.

Предложените текстове в дисертационния труд и автореферат (302 с., 6 глави, 16 таблици, 9 фигури и 14 схеми) показват, че авторът има системен поглед и подход към разглежданата проблематика. В тях се проследява ясно разривът между очакванията на социално-икономическата система в Русия и онова, което, фактически, се прави и/или се декларира, че ще бъде направено. От тази позиция е направен изборът на темата, обекта и предмета на проведеното изследване. Те са достатъчно комплексни, сложни и динамични, но докторантът е намерил точните им характеристики, които са съществени и подобри като формулировка.

Само и единствено в своята цялостност обектът и предметът дават достатъчно пълна представа за усложнения и нееднозначен път към стратегиите и моделите за формиране и реализация на държавна политика за иноватизация на социално-икономическото развитие

Сложността тръгва от „променливата геометрия“ на държавния сектор в икономиката и взаимодействието му с частния и предприемаческия сектори. Да се изгради и реализира държавна политика за иноватизация на развитието в неясни и променящи се условия е задача с огромен изследователски заряд, но и с много предизвикателства.

Обемът и структурата на дисертационния труд показват че тези сложни явления са добре осъзнати, структурирани и анализирани.

II. За изследователската теза на докторанта.

Тезата на докторанта, че производствено-иновационните клъстери да в основата на съвременното развитие е правилно и точно формулирана. Въпреки широко разпространеното мнение, че информационните технологии водят до т. нар. след-индустриално общество, все още не живеем в такова. Все още по-валидно е това твърдение за руската държава и другите страни от бившия Източен блок. Все още индустриите и

то най-вече производствените, ще определят логиката на развитие. Отделен е въпросът за собствените иновативни възможности на индустриалните (промишлените) фирми в регионален, национален и международен план, за тяхната конкурентоспособност.

Считам изследователската теза за достатъчно иновативна, комплексна, добре формулирана и убедително защитена, в последващите текстове на дисертацията и приложения автореферат. Тя отразява едно фактическо положение в Руската федерация и предлага конкретно решение – чрез клъстеризация към ефективност в индустриализацията.

III. За целите и задачите на дисертационния труд.

Тук докторантът е осъществил значими подобрения и добре е структурирала целта в шест основни задачи. Смятам, обаче, че решаването им води по-скоро до практически подходи и методика за изграждане и развитие на производствено-иновационни клъстери. В този смисъл поставената цел е доста по-скромна, отколкото е постигната.

Тук бих препоръчал предлаганите клъстери като организационно-управленчески иновации да не се разглеждат извън ефективността на производството в контекста на реалния бизнес-цикъл на местната (на Русия и на регионите) икономика. Това предложение е допълнителна сложност за изследователя, но би обвързал иновациите, каквито и да са те с реалната икономика и би довело до повишаване на практическата ценност на дисертационния труд.

IV. Методология на изследването.

Всяка изследователска цел трябва да бъде достойна, но и пътят към нея следва да е такъв. Използваната методология е по-скоро комплексна (а, не толкова многостепенна – стр. 6 на автореферата и съответния текст на дисертацията), защото обекта и предмета са от такова естество. Използваната широка база – емпирика, собствени изследвания, обобщаване на чужди (и авторитетни) изследователски трудове са довели докторантката до неизбежното в такива случаи – самостоятелно да обобщи и да направи логично произтичащи изводи за това какво е необходимо да се направи и как то трябва да бъде осъществено.

За да го постигне, изследователката залага на историческата за руската държава логика – да съпоставя, да сравнява административно-териториалните единици и да не прибегва до международни сравнения. Намирам подхода за правилен, особено за мащабни икономики. Така правят САЩ, Китай и Германия – всъщност, всички големи. Отчетена е инерционността на икономическата система и е избягната възможността за индуцирани от сравнението грешки.

V. За обема и структурата на дисертационния труд.

В обем от 302 страници, разпределен в 6 глави, текстът на дисертацията системно утвърждава идеята за иновативна социално-икономическа стратегия на развитието (иноватизация на социално-икономическото развитие, според терминологията на авторката).

Основите на тази стратегия са:

- Клъстерите като организационна иновация (новост);
- Производствено-иновационни клъстери;
- Създаване и внедряване на иновации в икономиката;
- Пазарната икономика като среда за развитие на производствено-иновационните клъстери;
- Индустиалната политика на държавата;
- Концептуализацията на иновационното и клъстерно развитие в промишлеността (индустрията);

Трудно може да се възрази срещу избраната логика. Тя е системна, последователна, ясно и еднозначно обвързана с производствената и териториалната същност на развитието. Въпреки отчетливия стремеж да се работи с данни и исторически факти от икономиката на Руската федерация, изследователката съзнава, че колкото и огромна да е тази икономика, тя не е сама. Тя е активен участник в глобалното развитие и затова неизбежно – волно и/или неволно – се сравнява с другите страни. В това сравнение става ясно къде се намира и какви са силните и слабите ѝ страни, пред какви предизвикателства се изправя и с какви заплахи се сблъсква. Това е своеобразен SWOT анализ на глобалното ѝ ситуиране. Намирам текста в гл. IV за важен, в цялостната конструкция на представената дисертация. Рейтингите, колкото и критични да сме към тяхната показателна стойност, все пак са достатъчно красноречиви – има водещи и доминиращи, световното развитие, икономики и други, които допълват, стремят се към рационализиране и т.н.

За Русия това е важен аспект, поради неизбежната инерция от централното планиране и недостатъчната предприемаческа активност и развиващия се капацитет. Държавата може да взема умни решения, да проектира и да използва целенасочени политики, но тя винаги се нуждае от мотивирани изпълнители, от предприемачи, които компенсират държавните политики с по-адекватно пазарно поведение.

Би могло да се спори дали икономическият прогрес се свежда до иноватизация и модернизация и дали тук не трябва да се включи социализацията на всяка иновация. Все пак става дума за **социално-икономическо** развитие на иновативна основа.

Възприетият подход, обаче, има своя обосновка – приоритетът е разработването на държавна иновативна политика, която неизбежно, при доминиращ в съвременната среда, инерционен подход, засенчва социалното. Същевременно, все повече се засилва претенцията на обществото към корпорациите и тяхното икономическо представяне – крайният за него продукт. Става въпрос за корпоративната социална отговорност, която подчинява иноватизацията и модернизацията.

Предложението за изграждане на регионални иновационни клъстери е оригинално и полезно за икономики с огромни пространствени мащаби. Като инструмент за децентрализация на управлението, това предложение би могло да окаже съществена помощ на държавната иновационна политика.

Текстът на дисертацията свидетелства за доброто познаване на изследователските разработки от други автори, предимно на руски език. В последно време, на този език са публикувани и редица монографии от английски и други западни езици. С тях докторантката, очевидно, се е запознала в достатъчна степен.

Тя би могла да поспори с определението за иновативна икономика, разбираана като основана на знанието и информацията, защото има необходимата компетентност. Не го е направила вероятно поради познати за всички нас причини. Все пак нека си спомним, че никой не се е нахранил само с идеи, знание и информация за нещата. Считам защитаваната теза – да се обърнем към високотехнологична, цифрова индустрия (промишленост) за правилна и конструктивна.

Основателна е критичната оценка към съществуващите форми за организация на разработките и внедряването им в производството. Тази система, независимо от типа и броя на организациите, остава дълбоко **неинтегрирана**, което удължава цикъла изследване-производство и се отразява негативно върху цялостния икономически цикъл. Безспорен е интересът към изследванията, проведени в Красноярския и Алтайския райони. Това придава конкретика и тежест на разработката.

Връзката между пазарната икономика и производствено-иновационните клъстери е проследена детайлно. Мрежовият тип икономика е факт, там където пазарните отношения са добре развити и регламентирани. Размишленията и проведените самостоятелни изследвания са довели до авторската концепция за изграждане на клъстери но с руска спецификация. Очевидно е, че общата идея е да се види влиянието на клъстерите върху държавната промишлена политика и върху стратегиите за развитие на иновационната ѝ конкурентоспособност.

Решения за икономиката на Руската федерация в развитието на концептуално мислене и отношение към изграждане на иновативен тип развитие чрез клъстери е безспорно необходимо, но не е достатъчно условие. Ясно се посочва, че за клъстерите и иновациите е необходима бизнес-среда, която да ги стимулира и в известна степен, да заздравява конкурентните им възможности. Текстовете в 6 глава показват и доказват практическата значимост на стореното от автора за Сибирския федерален окръг и за Алтайския край.

VI. Изводите и заключението на дисертацията.

Те произтичат логично, от представеното в дисертацията, изследване. Фокусирани са, както върху клъстерно-иновационните организационни форми, така и върху условията и факторите, пречатстващи иновационните възможности на икономиката. Обобщен е натрупаният опит, систематизирани са управленските усилия в национален и регионален план.

VII. Относно личният принос на докторанта.

Считам, посочените от докторанта, 8 приноси момента в дисертацията за обосновани. Личният принос на Славомира Бялоблюдска се състои в тяхната практическа насоченост и адаптация към регионалното развитие и към държавната иновационна и промишлена политика чрез изграждане на клъстерни комплекси.

VIII. Заключение.

Намирам, че приложените дисертационния труд и автореферата показва професионалните и изследователските качества на Славомира Бялоблюдска и тя напълно заслужава научно-квалификационната степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.7 Администрация и управление – Организация и

управление на извънпроизводствената сфера (05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

02.07.2018 г.

Доц. д-р Ангел Георгиев